

28.1.2026

VN/17391/2025

VN/17391/2025-OM-52

Sosiaali- ja terveysministeriö

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettaviksi toimeentulotuesta annettua lakia, yleisestä asumistuesta annettua lakia, eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia, pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia ja sairausvakuutuslakia. Muutosehdotusten tarkoituksena on säätää Kansaneläkelaitokselle oikeus pyytää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta rahalaitosten asiakkuutta koskevia tietoja sekä saldo-, tilitapahtuma- ja varallisuustietoja tiettyjen etuuksien toimeenpanoa varten.

Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan Kansaneläkelaitokselle oikeutta luovuttaa tietoja matkojen yhdistelyä suorittavalle tilausvälityskeskukseen niiden vakuutettujen osalta, joille matkakorvausta ei suoritettaisi suorakorvauksena, oikeutta pyytää perustoimeentulotuessa huomioitavien laskujen vääränpäilyjen kohdalla tietoja suoraan laskuttajalta, sekä oikeutta saada etuuskäsittelyssä hakemuksen liitteeksi tarvittavat lääkärintlausunnot- ja todistukset suoraan Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta. Toimeentulotukilain mukaista hakijan tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuutta koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nykyistä selkeämmin velvoitettaisiin henkilö toimittamaan tarvittavia selvityksiä talouden erillisyydestä ja oleskelupaikasta. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on ehkäistä sosiaaliturvan väärinkäytöksiä ja vähentää sosiaaliturvaetuuksien virheellisiä maksuja. Lisäksi uudistuksella tavoitellaan julkistalouden säästöjä.

Oikeusministeriö on tarkastellut esitysluonnosta henkilötietojen suojaa ja viranomaisten tiedonsaanti-oikeuksia koskevan sääntelyn osalta.

Pankki- ja tilitietoihin liittyvä lausuntopalaute:

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotukilaissa, asumistukilaissa ja eläkkeensaajan asumistukea koskevassa laissa säädettyä Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada rahalaitoksilta välttämättömät tiedot käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista varten. Lisäksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettuun lakiin ehdotetaan esitysluonnoksessa Kansaneläkelaitosta koskevia säännöksiä. Ehdotetuilla säännöksillä on tarkoitus mahdollistaa Kansaneläkelaitokselle oikeus pyytää etuuksien käsittelemistä varten tarvittavat välttämättömät hakijan tili-, saldo-, arvopaperi- ja tilitapahtumatiedot rahalaitoksilta pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla. Tiedonsaantioikeus koski myös hakijan perheenjäsenen tai avio- tai avopuolison tai samaan ruokakuntaan kuuluvan tietoja.

Esitysluonnoksen perustelujen (s. 28) mukaan tilitapahtumatietojen osalta esitysluonnoksessa ehdotettavassa sääntelyssä säädettäisiin lisäksi ennakkollisesta kontrollista, koska henkilön yksityiskohtaiset tilitapahtumatiedot rinnastuvat yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan ennakkollisena kontrollina toimisivat välttämättömyysarviointi sekä hakijan oikeus halutessaan kieltää Kansaneläkelaitoksen pääsy tilitapahtumatietoihin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla. Mikäli hakija etuutta hakiessaan käyttäisi kielto-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

oikeuttaan, tulisi hänen itse esittää tarvittavat selvitykset tilitapahtumista Kansaneläkelaitoksen tekemän pyynnön mukaisesti. Esitysluonnoksessa ehdotettavan sääntelyn mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi kuitenkin oikeus tehdä tilitapahtumatietoja koskevia kyselyjä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla myös hakijan käytettyä kielto-oikeuttaan, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä hakijan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tietojen käyttötarkoitussidonnaisuus

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä on perustettu lailla pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (571/2019), jolla pantiin kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta (jäljempänä viides rahanpesudirektiivi). Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän hallituksen esitystä (HE 167/2018) koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta katsoi luonnollisen henkilön yksityiskohtaisten tilitietojen rinnastuvan yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin. Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotetun kaltainen sääntely, jolla mahdollistetaan yksityiselämän suojan ydinalueelle ulottuva arkaluonteisten henkilötietojen käsittely salassapitovelvollisuuden estämättä, on valmisteltava, perusteltava ja laadittava sisällöltään erityisen huolellisesti perustuslain asettamat vaatimukset huomioiden (PeVL 48/2018 vp, s. 7). Eduskuntakäsittelyssä hallituksen esityksessä (HE 167/2018) esitettyjä viranomaisten tiedonsaantioikeuksia sekä järjestelmän tietosisältöä supistettiin merkittävästi, muun muassa rajaamalla tilitapahtumatietojen käsittely järjestelmän ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunta piti tuolloin Kansaneläkelaitoksen valvontajärjestelmän tietoja koskevan tiedonsaantioikeuden poistamista säätämisyjärjestyskysymyksenä ja edellytti sääntelyn rajaamista vain direktiivin edellyttämiin tiedonsaantioikeuksiin (PeVL 48/2018 vp, s. 7–8).

Sittemmin lailla 814/2022 pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää käyttävien viranomaisten piiriä laajennettiin merkittävästi lisäämällä Verohallinnolle, Tullille, Ulosottolaitokselle, poliisille, Rajavartiolaitokselle, Puolustusvoimille ja Finanssivalvonnalle pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Järjestelmää käyttävien viranomaisten piiriä laajentaneeseen hallituksen esitykseen antamassa lausunnossa perustuslakivaliokunta totesi, että koska esitetyt kansalliset laajennukset eivät kuitenkaan ulotu yksityiselämän suojan ydinalueelle arkaluonteisina tietoina pidettäviin yksittäisiin tilitapahtumatietoihin, ei nyt ehdotettava aiemmin arvioitua täsmällisempi ja tarkkarajaisempi sääntely sille säätämisyjärjestysperusteluissa esitetyt viranomaiskohtaiset perustelut huomioiden vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen (PeVL 10/2022 vp, s. 5). Lailla, jolla järjestelmää käyttävien viranomaisten piiriä laajennettiin, pantiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1153 säännöistä, joilla helpotetaan rahoitus- ja muiden tietojen käyttöä tiettyjen rikosten ennalta estämistä, paljastamista, tutkimista tai niihin liittyviä syytetoimia varten (jäljempänä rahoitustietodirektiivi).

Laeilla 863/2025, 864/2025 ja 865/2025 on sittemmin kansallisten tarpeitten perusteella laajennettu pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttötarkoituksia siitä, mitä rahanpesu- ja rahoitustietodirektiivit mahdollistavat lisäämällä järjestelmää käyttäville viranomaisille saldo- ja tilitapahtumatietojen sekä arvopapereita koskevien tietojen kyselymahdollisuus.

Nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 60) on tuotu esiin, että Kansaneläkelaitoksen kyselyoikeus ei perustuisi rahanpesu- tai rahoitustietodirektiivin mukaisiin perusteisiin vaan Kansaneläkelaitoksen kansallisiin tehtäviin. Kyseessä olisi siten kansallisesta tarpeesta annettu sääntely, vaikka Kansaneläkelaitoksen käyttöoikeus kohdistuisi sähköisen saldo- ja tilitapahtumajärjestelmän ohella myös EU:n viidennen rahanpesudirektiivin ja rahoitustietodirektiivin edellyttämiä tietoja käsittelevään keskitettyyn automatisoituun tilitietojärjestelmään. Perustelujen mukaan Kansaneläkelaitoksen kyselyillä automatisoituun tilitietojärjestelmään olisi tarkoitus selvittää sitä, missä luotto- tai maksulaitoksissa hakijoiden asiakkuuksia on. Kansaneläkelaitos käyttäisi automatisoidun tilitietojärjestelmän tietoja saldo- ja tilitapahtumatietopyynnön kohdentamiseksi keskitetyssä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmässä. Perusteluissa on lisäksi tuotu esiin, että myös Kansaneläkelaitoksen kohdalla järjestelmän käyttötarkoituksen laajentamisen tulisi olla mahdollista, jotta Kansaneläkelaitos ei joutuisi rakentamaan omia kahdenvälisiä rajapintoja jokaisen luotto- ja maksulaitoksen kanssa. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että arvioidessaan edellisen kerran Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuden ulottamista pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään, perustuslakivaliokunta totesi, että yksin menettelyn nopeuttamisella ja sujuvoittamisella ei voi kuitenkaan perustella esitetyn kaltaista etuuden hakijan suostumuksesta riippumatonta syvälle käyvää rajoitusta yksityiselämän suojaan (PeVL 48/2018 vp, s. 7).

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Oikeusministeriö katsoo, että käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta koskevan arvion kannalta keskeistä on kiinnittää huomiota viidennen rahanpesudirektiivin sekä rahoitustietodirektiivin mukaisiin

henkilötietojen käyttötarkoituksiin. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään kerättävät tilin asiakkuutta koskevat tiedot kerätään järjestelmään viidennen rahanpesudirektiivin mukaisesti rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi sekä rahoitustietodirektiivin mukaisesti vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi, tutkimiseksi tai niihin liittyviä syytetoimia varten. Rahanpesudirektiivin 41 artiklan 2 kohdassa ja rahoitustietodirektiivin 4 artiklan 1 a kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään käsittelyn rajoittamisesta. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että Kansaneläkelaitoksen tarve käyttää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään em. direktiivien nojalla kerättäviä tietoja etuuksien toimeenpanoa varten poikkeaa merkittävästi viidennen rahanpesudirektiivin tai rahoitustietodirektiivin sallituista käyttötarkoituksista.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa ei ole kuitenkaan arvioitu käyttötarkoituksen muuttumista muutoin kuin toteamalla, että ehdotettu sääntely on välttämätöntä ja oikeasuhteista tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdassa mainitun yleiseen julkiseen etuun ja sosiaaliturvaan tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Sääntelyn katsotaan täyttävän tietosuojasetuksen 6 artiklan 4 kohdan vaatimukset yhteensopivalle käyttötarkoitukselle. Perustelujen mukaan sähköisen saldo- ja tilitapahtumajärjestelmän ja keskitetyn automatisoidun tilittöjärjestelmän käyttö perustuisi samoihin perusteisiin ja näihin kahteen eri toiminnallisuuteen tehtävien kyselyjen välillä olisi selkeä yhteys.

Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa on syytä vielä huolellisesti arvioida, voidaanko kansallisella lailla laajentaa direktiivin nojalla kerättyjen tietojen sallittuja käyttötarkoituksia tai pitää etuuksien toimeenpanoa yhteensopivana käyttötarkoituksena rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumisen tai vakavien rikosten ennalta estämisen, paljastamisen, tutkimisen tai niihin liittyviä syytetoimien tarkoituksen kanssa. Arvioinnissa tulisi huomioida myös Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) asiassa C-817/19 antaman matkustajarekisteritietojen käyttöä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden ennalta estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia varten annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/681 (jäljempänä PNR-direktiivi) tulkintaa koskevan tuomion vaikutus esitysluonnoksessa ehdotettavaan kansalliseen sääntelyyn. Ratkaisussa tuomioistuin katsoi, että PNR-direktiivin 6 artikla, luettuna perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan kyseisen direktiivin mukaisesti kerättyjen matkustajarekisteritietojen (PNR-tiedot) käsittely muihin kuin mainitun direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti mainittuihin tarkoituksiin.

Tuomiossa tuomioistuin on viitannut PNR-direktiivissä säädettyyn PNR-tietojen käsittelyn tarkoitukseen, joka on direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan "terrorismirikosten" ja "vakavan rikollisuuden" torjunta (141 kappale). Tuomion mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että PNR-direktiivillä käyttöön otetun järjestelmän soveltaminen tosiasiallisesti rajoittuu vakavan rikollisuuden torjuntaan ja että järjestelmää ei laajenneta rikoksiin, jotka kuuluvat tavanomaisen rikollisuuden alaan (152 kappale). Sitä vastoin rikoksilla, joilla ei ole mitään objektiivista, edes välillistä, yhteyttä matkustajalentoliikenteeseen, ei voida oikeuttaa PNR-direktiivillä käyttöön otetun järjestelmän soveltamista (156 kappale). Muun muassa edellä viitatuin perustein tuomioistuin katsoo, että perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklasta ja 52 artiklan 1 kohdasta johtuvien vaatimusten valossa jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että direktiivillä käyttöön otetun järjestelmän soveltaminen rajoitetaan terrorismirikoksiin ja ainoastaan sellaiseen vakavaan rikollisuuteen, jolla on vähintään välillinen objektiivinen yhteys matkustajalentoliikenteeseen (157 kappale).

Pankki- ja maksutietojen valvontajärjestelmän tietoja koskevat tiedonsaantioikeudet

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa on asianmukaisesti tunnistettu, että ehdotettu sääntely on merkityksellistä erityisesti perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklan yksityiselämän suojan ja 8 artiklan henkilötietojen suojan kannalta.

Arvioidessaan pankki- ja maksutietojen valvontajärjestelmää koskevaa hallituksen esitystä perustuslakivaliokunta katsoi, että sen käsityksen mukaan sääntelyllä perustetaan järjestelmä, jonka puitteissa pankkisalaisuuden alaisia henkilötietoja annettaisiin useiden viranomaisten käyttöön ilman riittävää ennakkollista kontrollia (PeVL 48/2018 vp, s. 7-8). Nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen perustelujen (s. 28) mukaan ennakkollisena kontrollina toimisivat välttämättömyyskriteeri sekä hakijan oikeus halutessaan kieltää Kansaneläkelaitoksen pääsy tilitapahtumatietoihin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 17/2016 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan

viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapito-intressin yhteensovittamiseksi (PeVL 17/2016 vp, s. 6, ks. myös PeVL 12/2014 vp, s. 2/II—3/I ja PeVL 62/2010 vp, s. 3/II—4/I ja niissä viitatu lausunnot). Valiokunnan mielestä tällaisia lähtökohtia voidaan soveltaa myös tietojen saamiseen ja luovuttamiseen pankkisalaisuuden estämättä (PeVL 48/2018 vp, s. 5).

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluiden (s. 61) mukaan yksityiselämän suojaan kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia on esityksessä pyritty rajoittamaan rajaamalla tiedonsaantioikeutta ja tietojen käsitteilyn tilanteita. Ehdotukseen sisältyvää tietojensaantikynnystä on korotettu sitomalla tietojensaantioikeus vain välttämättömään. Lisäksi tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluvat tietosisällöt sekä välttämättömyydedellytyksen täyttymistä koskevat tilanteet on lueteltu lakiehdotuksessa ja säännöskohtaisissa perusteluissa tyhjentävästi. Oikeusministeriö katsoo, että esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa on sinällään kuvattu erilaisia tietoja, joita tilitapahtumista voidaan selvittää, mutta jäljempänä esitettävällä tavalla ehdotettuun sääntelyyn liittyy vielä tulkinnanvaraisuutta ja epätarkkuutta. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelujen (s. 62) mukaan henkilötietojen suojan toteuttamisen varmistamiseksi tilitapahtumatietojen luovuttaminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta on sidottu tietojen välttämättömyyteen toimivaltaiselle viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän toteuttamiseksi ja tiedot luovuttavan luotto- tai maksulaitoksen tietopyynnön ennakkotarkastusmahdollisuuteen. Perusteluissa on lisäksi sinällään asianmukaisesti tuotu esiin, että tiedonluovuttajalla olisi mahdollisuus kieltäytyä luovuttamasta tietoja, mikä mahdollistaa sen, että ulkopuolinen taho voi päätyä arvioimaan tietojen luovuttamisvelvollisuuden, vaikka säätämisyjärjestysperusteluissa ei ole tältä osin kuvattu perustuslakivaliokunnan salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevaa lausuntokäytäntöä.

Perustuslakivaliokunnan mielestä mitä suurimmassa määrin yksityisten ihmisten maksuliikenne siirtyy käteisen rahan käytöstä pankkitilin välityksellä tapahtuvaan maksuliikenteeseen, sitä yksityiskohtaisemman kuvan henkilön yksityiselämästä voi muodostaa pankkitilin tilitapahtumista. Tilitapahtumista voi ilmetä suoraan jopa arkaluonteisia tietoja, kuten tietoja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä tai terveydenhuoltopalvelujen käytöstä. Valiokunnan mielestä luonnollisen henkilön yksityiskohtaiset tilitiedot rinnastuvat tämän johdosta yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin (PeVL 48/2018 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut sääntelyä, jossa Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja asianomaisen henkilön suostumuksesta riippumatta saada käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista varten välttämättömät tiedot rahalaitoksilta siitä lähtökohdasta, että sääntely merkitsee etuuden hakijan tai saajan pankkisalaisuuden murtamista. Vaikka valiokunta ei tuolloin pitänyt pankkisalaisuutta yksityiselämän ydinalueeseen kuuluvana seikkana, valiokunta piti säätämisyjärjestyskysymyksenä viimesijaisuutta eli sitä, että tietopyyntö oli kytketty edellytykseen, ettei riittäviä tietoja ja selvityksiä saada muutoin ja oli perusteltua syytä epäillä etuuden hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyttä tai luotettavuutta. Valiokunta edellytti lausunnossaan myös, että ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle oli annettava tieto tästä (PeVL 14/2002 vp, s. 4/II).

Lausuttavana olevan esitysluonnoksen 1., 2., ja 3. lakiehdotuksessa ehdotettavissa Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuksissa rahalaitoksilta tietosisältö on eritelty yhtäältä tili-, saldo- ja arvopaperitietoihin sekä toisaalta tilitapahtumatietoihin. Vain tilitapahtumatietojen osalta ehdotettavassa sääntelyssä on pysytetty em. perustuslakivaliokunnan aiemmassa lausuntokäytännössä Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudelle asetetut edellytykset. Tätä muutosta ei ole varsinaisesti esitysluonnoksessa perusteltu muutoin kuin viittaamalla siihen, että tilitapahtumatiedot olisivat perustuslakivaliokunnan lausunnossa 48/2018 vp, s. 4 esitettyllä tavalla yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluvia arkaluonteisia tietoja. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että perustuslakivaliokunta piti pankkisalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen osalta Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuden viimesijaisuutta säätämisyjärjestyskysymyksenä, vaikka se ei tuolloin katsonut pankkisalaisuuden lukeutuvan yksityiselämän ydinalueeseen. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida 1., 2. ja 3. lakiehdotuksessa ehdotettavan pankkisalaisuuden murtavan tiedonsaantioikeussääntelyn edellytysten yhdenmukaistamista em. perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyn mukaiseksi, sillä ehdotetussa muodossa sääntely muodostuisi voimassa olevaa sääntelyä väljemmäksi. Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että hakijalle annettavan tiedon antamista koskevan sääntelyn ulottuvuus vaikuttaa poikkeavan 1. lakiehdotuksen sekä 2. ja 3. lakiehdotuksen sääntelyssä. Jatkovalmistelussa tulisi myös arvioida sitä, miten varmistutaan siitä, että tieto annettaisiin myös sellaiselle perheenjäsenelle, avio- tai avopuolisolle tai ruokakunnan jäsenelle, jota hakemus koskee.

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen 18 a §:ssä ehdotetut Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudet ulotettaisiin koskemaan voimassa olevan tiedonsaantioikeussäännöksen toimeentulotuen hakijan tai saajan sijasta tuenhakijaa ja muita perheeseen kuuluvia henkilöitä. Perheenjäsenen yksityiselämän suojaa rajoittavaa tiedonsaantioikeuden laajennusta ei ole kuitenkaan perusteltu esitysluonnoksessa. Jatkovalmistelussa rajoituksen hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointi tulisi ulottaa 1. lakiehdotuksen perheenjäsenen lisäksi myös 2. lakiehdotuksen avio- ja avopuolisoihin ja 3. lakiehdotuksen ruokakunnan jäseniin.

Kielto-oikeus

Esitysluonnoksessa ehdotetaan 1. lakiehdotuksen 18 a §:n 4 momentissa, 2. lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentissa ja 3. lakiehdotuksen 43 §:n 3 momentissa säädettävän asiakkaan kielto-oikeudesta. Kansaneläkelaitoksella olisi em. säännösehdoitusten nojalla oikeus pyytää tilitapahtumatiedot rahalaitoksilta, ellei hakija ole kieltänyt tietojen pyytämistä. Säännöskohtaisten perustelujen (mm. s. 50) mukaan hakija voisi halutessaan itse esittää tarvittavat selvitykset tilitapahtumista Kansaneläkelaitoksen tekemän pyynnön mukaisesti. Kansaneläkelaitoksen tulisi hakemisen yhteydessä informoida ja ohjeistaa hakijaa näistä eri vaihtoehdoista sekä myös niiden seurauksista. Mikäli Kansaneläkelaitos ei saisi hakijalta riittäviä tietoja ja selvityksiä ja Kansaneläkelaitoksella olisi perusteltua syytä epäillä toimitettujen selvitysten riittävyyttä tai luotettavuutta, voisi Kansaneläkelaitos viimesijaisena keinona tiedustella tilitapahtumatietoja suoraan rahalaitoksilta. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluiden mukaan kielto-oikeus toteuttaisi asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja toimisi välttämättömyyden lisäksi sääntelyn ennakkolisena kontrollina.

Kielto-oikeuden käyttäminen edellyttää hakijalta aktiivisia toimia. Sen ulottuvuus jää siten rajatun maksi kuin jos sääntelyssä edellytettäisiin Kansaneläkelaitoksen pyytävän erillisenä suojatoimena hakijan suostumusta tilitietojen hakemiseen pankki- ja maksutilitietojen valvontajärjestelmästä. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt aktiivista reagoitua edellyttävää kielto-oikeutta riittävänä itsemääräämisoikeuden turvaamisen takeena arvioidessaan sosiaali- ja terveydenhuollon sähköistä käsittelyä koskevaa esitystä (PeVL 4/2021 vp, kappale 40). Perustuslakivaliokunta kiinnitti samassa yhteydessä huomiota myös suostumusedellytyksen pääsääntöisyyteen itsemääräämisoikeuden varaan rakentuvassa sosiaali- ja terveydenhuollon sääntely-ympäristössä.

Esitysluonnoksen toteuttamisvaihtoehdoissa (s. 39) on suostumuksen osalta todettu, että suostumusten käyttöön viranomaistilanteissa liittyy tulkinnallisia epäselvyyksiä ja suostumukset saatetaan tulkita käsittelyn perusteeksi myös niissä tilanteissa, joissa käsittely perustuu lakiin. Lisäksi suostumuksen antaminen edellyttäisi hakijalta aktiivisia toimenpiteitä jokaisen hakemuksen yhteydessä. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että suostumusta voidaan tietyissä tapauksissa käyttää henkilötietojen käsittelyperustetta täydentävänä suojatoimena (PeVL 20/2020 vp, s. 6–8; ks. myös StVM 17/2020 vp, s. 3–4, ks. suostumuksen valtiosääntöoikeudellisesta arvioinnista kootusti myös PeVL 23/2020 vp, s. 4).

Oikeusministeriö kiinnittää kielto-oikeuden osalta huomiota vielä siihen, että esitysluonnoksen perusteluista ei käy ilmi, miten kieltäytymisen voisi tehdä toisen henkilön, kuten perheenjäsenen puolesta. Perusteluista ei myöskään käy ilmi, miten tiedot luovuttava taho voi varmistua tilitapahtumaa koskevan Kansaneläkelaitoksen tietopyynnön viimesijaisuudesta eli esimerkiksi siitä, että tietoja ei ole saatu asiakkaalta. Kielto-oikeuden tosiasiallinen merkitys vaikuttaisi myös jäävän esitysluonnoksen osin risiriitaisten perustelujen valossa varsin rajalliseksi, sillä se kohdentuisi vain Kansaneläkelaitoksen oikeuteen tehdä tilitapahtumatietoja koskevia hakuja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja silloinkin sillä saattaisi olla vain lykkäävä vaikutus. Esitysluonnoksen perustelujen (s. 31) mukaan kielto-oikeuden ansiosta etuuden hakijalla olisi edelleen mahdollisuus toimittaa pyydetty tiliotteet itse ja halutessaan peittää tilioitteilta arkaluonteiset tiedot. Toisaalta perustelujen (s. 11 ja s. 48) mukaan tiliotteen tulee olla katkeamaton ja siitä ei saisi peittää tietoja.

Tiedonsaantioikeuksien täsmällisyys ja tarkkarajaisuus

Esitysluonnoksen 1., 2. ja 3. lakiehdotuksen tiedonsaantioikeussäännöksissä on eroa sääntelyn tarkoituksen täsmällisen muotoilun osalta. Esimerkiksi 2. lakiehdotuksen 42 §:n 2 momenttiin ehdotettavan tiedonsaantioikeuden nojalla Kansaneläkelaitoksen pyytämät tiedot olisivat välttämättömiä käsiteltävänä olevan asumistuen ratkaisemista varten. Toisaalta 2. lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentissa tietojen keräämistarkoitus olisi väljempi ”käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista varten”, vaikka säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 52) tarkoitus on sidottu käsiteltävänä olevan asumistuen ratkaisemiseen. Väljempi muotoilu toistuu useammassakin esitysluonnoksessa ehdotettavassa tiedonsaantioikeussäännöksessä, mikä esimerkiksi 1. lakiehdotuksen osalta on muutos voimassa olevassa sääntelyn mukaiseen tarkoitukseen. Jatkovalmistelussa 1. lakiehdotuksen 18 a §:n 4 ja 5 momentin, 2. lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentin sekä 3. lakiehdotuksen 43 §:n 2 ja 3 momentin sääntelyä tulisi vielä tämentää, koska tietojen välttämättömyyttä arvioidaan tuon tarkoituksen kautta (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 43).

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että 2. lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentin sana-
muoto ei vaikuta vastaavan säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 50) esitettyä portaittaista mallia Kan-
saneläkelaitoksen tilitapahtumatietoja koskevan tiedonsaantioikeuden viimesijaisuudesta. Vastaava
huomio koskee 3. lakiehdotuksen 43 §:n 3 momenttia. Jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida säänte-
lyn selkeyttämistä jakamalla se erillisiin momentteihin, kuten on tehty 1. lakiehdotuksen 18 a §:n 5 ja
6 momentissa.

Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi lisäksi vielä arvioida 1. lakiehdotuksen 18 i §:n,
2. lakiehdotuksen 42 a §:n ja 3. lakiehdotuksen 43 a §:n tarpeellisuutta. Kansaneläkelaitoksen tiedon-
saantioikeudesta rahalaitoksilta säädettäisiin em. lakiehdotusten 18 a, 42 ja 43 §:ssä ja Kansanelä-
kelaitoksen oikeudesta tehdä hakuja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään 4. lakiehdotuk-
sessa. Ehdotettavien 18 i, 42 a ja 43 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on vain kuvattu esitys-
luonnoksessa ehdotettavaa tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä ja 4. lakiehdotuksen sääntelyä.
Jos 18 i, 42 a ja 43 a §:stä luovuttaisiin tarpeettomina, tulisi jatkovalmistelussa muuttaa 4. lakieho-
dotuksen viittaukset 1., 2. ja 3. lakiehdotuksen niihin säännöksiin, mitä tarkoitusta varten Kansaneläke-
laitoksen olisi välttämätöntä pyytää tiedot pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä. Ehdotetuissa
18 i, 42 a ja 43 a §:ssä tietojen välttämättömyys olisi sidottu väljästi etuuksien toimeenpanoon.

Kansaneläkelaitosta koskevan lainsäädännön muutostarpeita selvittäneen parlamentaarisen työryh-
män 22.2.2022 päivätyssä loppuraportissa (s. 10) on tuotu esiin, että nykyisen sääntelyn nojalla on
tulkinnanvaraista, mikä on rahalaitostiedusteluiden ajallinen ulottuvuus perustellun syyn ilmetessä.
Onko oikeus esimerkiksi tehdä tiedustelu vain siltä kuukaudelta, kun epäselvyys asiakkaan taloudel-
lisessa tilanteessa ilmenee vai ulottuuko oikeus pidemmälle ajalle? Raportin mukaan tulkintana tältä
osin on se, että epäselvyyden ilmetessä tiedustelu voidaan ulottaa pidemmälle ajalle edellyttäen, että
tuensaajalla on ollut kyseisellä ajalla toimeentulotukiasiakkuus. Tulkinnallista on myös tietojensaanti-
oikeuden ulottuvuus hakijan perheeseen eli voidaanko tiedustelu tehdä samalla perusteella kaikkiin
perheenjäseniin, kun esimerkiksi yhden vanhemman osalta tiedustelun tekeminen on perusteltua, jos
tiliotietoja ei muilla tavoin saada. Epäselvyyttä on myös aiheuttanut se, missä laajuudessa hakijan
tai tuensaajan yritystoiminnan tilioitteita on oikeus pyytää.

Ajallista ulottuvuutta on hiukan avattu nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen
säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 47, ks. myös s. 10). Perustelujen (s. 15) mukaan tiedustelun
kattama ajanjakso voi vaihdella tilanteen mukaan. Tiedustelu tehdään yleensä siltä ajanjaksoilta, jota
väärinkäytösepäily koskee, ja jolta tietoja ei olla saatu asiakkaalta, tai jolta on syytä epäillä asiakkaan
antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Vaikuttaisi myös siltä, että 3. lakiehdotuksen säännös-
kohtaisissa perusteluissa (s. 53) viitatus henkilön taloudellisen aseman heikentämisen selvittäminen
voisi edellyttää tiliotietojen selvittämistä pidemmältä ajalta. Esitysluonnoksen perusteluissa (s. 13) ajal-
lista ulottuvuutta on kuvattu siten, että selvityksen kohteena oleva tarkastelujakso vaihtelee ja tiedot
voidaan tarvittaessa pyytää myös pidemmältä ajalta. Tarkasteltava ajanjakso riippuu etuuden hakijan
tilanteesta ja siitä, mihin tarkoitukseen tilioitteita pyydetään. Tällöin jää kuitenkin avoimeksi, rajoittui-
siko esimerkiksi tietojen takautuva selvittäminen eläkkeensaajan asumistuen asiakkuuden alkamis-
ajankohtaan vai voitaisiinko tietoja selvittää pidemmältä ajalta ja miten tätä voitaisiin hyväksyttävästi
perustella. Esitysluonnoksen perustelujen (s. 15) mukaan yksityisen elinkeinonharjoittajan osalta tie-
toja voidaan pyytää myös yrityksen nimellä olevista tileistä. Jatkovalmistelussa säännöskohtaisia pe-
rusteluja on syytä vielä täydentää edellä esitettyjen tulkinnanvaraisten kysymysten osalta.

Matkakorvauksiin (Kela-taksit) liittyvä lausuntopalaute:

Esitysluonnoksen 5. lakiehdotuksen 19 luvun 5 §:n 1 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi
siten, että siihen lisättäisiin säännös Kansaneläkelaitoksen oikeudesta luovuttaa matkojen yhdistelyä
suorittavalle tilausvälityskeskukselle niiden vakuutettujen nimet ja henkilötunnukset, joille matkakor-
vausta ei suoriteta suorakorvauksena. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 57) mukaan ehdotettu tie-
tojen luovutus koskisi niitä tilanteita, joissa suorakorvausoikeutta rajoitetaan toistuvien väärinkäytös-
ten vuoksi. Perustelujen (s. 18) mukaan väärinkäytössä on kyse siitä, että Kela-taksia käyttävät hen-
kilöt käyttävät korvattuja matkoja muuhun kuin terveydenhuollon matkoihin. Kansaneläkelaitoksen ar-
vioiden mukaan Kela-taksia aktiivisesti väärinkäyttävien henkilöiden lukumäärä on syksyllä 2025 noin
600.

Esitysluonnoksen perusteluista ei ilmene, mihin sääntelyyn Kansaneläkelaitoksen harkintavalta suo-
rakorvauksen rajoittamisen ja rajoittamista koskevan merkinnän poistamisen osalta perustuisi. Toisin
kuin vaikutusten arvioinnissa (s. 32, 34 ja 36) näytetään esitettävän, matkakorvausten suorakorvaus-
oikeuden tapauskohtainen rajoittaminen tilanteissa, joissa Kela-taksin väärinkäytökset jatkuvat Kan-
saneläkelaitoksen ohjeistuksesta huolimatta, ei voisi perustua esitysluonnoksessa ehdotettuun tie-
donluovutusta koskevaan säännökseen. Perusteluissa ei ole myöskään arvioitu ehdotetun tiedon-
luovutussäännöksen oikeasuhtaisuutta tai hyväksyttävyyttä. Jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida,
voitaisiinko väärinkäytöksiin puuttua muilla henkilön yksityiselämän suojaa vähemmän rajoittavilla kei-
noilla. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelut keskittyvät pankki- ja maksutilien

valvontajärjestelmää koskevan sääntelyn arviointiin, joten vaikuttaa siltä, ettei ehdotettua tiedon luovutusta koskevaa sääntelyä ole myöskään arvioitu tietosuojasääntelyä koskevien edellytysten osalta.

Toimeentulotuessa huomioitavia laskuja koskevaan Kansaneläkelaitoksen tiedonsaanti-oikeuteen liittyvä lausuntopalaute:

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 18 e §:ään ehdotetaan lisättäväksi Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeus toimeentulotuesta korvattavien perusmenojen laskuttajilta. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 48) mukaan tiedonsaantioikeus koskisi tilanteita, joissa Kansaneläkelaitos selvittäisi väärinkäytösepäilyä ja olisi havainnut mahdollisen väärennyksen Kansaneläkelaitokselle toimitetussa laskussa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Kansaneläkelaitoksen pyytäessä laskun tietoja laskuttajalta, se samalla luovuttaisi laskuttajalle, kuten sähköyhtiölle, salassa pidettäväksi säädetyn tiedon henkilön sosiaalihuollon asiakkuudesta. Ehdotetusta säännöksestä tai esitysluonnoksen perusteluista ei ilmene, mihin salassa pidettävän tiedon antaminen perustuisi. Säättämisyjärjestysperusteluissa ei ole arvioitu ehdotettavan säännöksen suhdetta perustuslakivaliokunnan salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevaan lausuntokäytäntöön. Perusteluissa ei ole myöskään arvioitu ehdotetun säännöksen oikeasuhtaisuutta tai hyväksyttävyyttä. Jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, voitaisiinko laskujen oikeellisuus varmistaa muilla henkilön yksityiselämän suojaa vähemmän rajoittavilla keinoilla. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelut keskittyvät pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevan sääntelyn arviointiin, joten vaikuttaa siltä, ettei ehdotettua sääntelyä ole myöskään arvioitu tietosuojasääntelyä koskevien edellytysten osalta.

Toimeentulotuen hakijan tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuuteen liittyvä lausuntopalaute:

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 17 §:n 3 momentin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä velvoitettaisiin henkilö toimittamaan tarvittavia selvityksiä talouden erillisyydestä ja oleskelupaikasta. Voimassa olevan toimeentulotukilain 17 §:n 3 momentin mukaan henkilölle on tarvittaessa varattava tilaisuus esittää selvitystä talouden erillisyydestä.

Esitysluonnoksen perustelujen (s. 26) mukaan toimeentulotuen luonteesta viimesijaisena etuutena johtuu, että tuen myöntäjän on saatava kaikki toimeentulotuen käsittelyn kannalta merkittävät tiedot ja selvitykset tuen saajien olosuhteista. Kun toimeentulotukea saatetaan maksaa suhteellisen pitkänkin aikaa ja kun hallinnollisesti saattaa olla tarkoituksenmukaista myöntää toimeentulotukea kuukaudta pidemmällekin aikavälille, on myös tarpeellista, että toimeentulotuen saajalla on velvollisuus ilmoittaa olosuhteiden muutoksista, joilla on vaikutusta toimeentulotukeen. Tästä syystä tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuuden sisältöä tulisi selkeyttää. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 45) on asianmukaisesti tuotu esiin, että voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään tuen hakijan, hänen perheenjäsenensä ja elatusvelvollisensa sekä myös huoltajansa ja edunvalvojansa tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuudesta ja em. perustelua koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään voimassa olevan pykälän 2 momentissa.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nykyistä selkeämmin velvoitettaisiin 1 momentissa tarkoitettu henkilö toimittamaan tarvittavia selvityksiä. Esitysluonnoksen perusteluista ei käy ilmi, miksi ehdotettu muutos velvoitteeksi juuri näiden tietojen osalta on tarpeen. Vaikuttaisi siltä, että velvoite toimittaa selvityksiä sisältäisi jo 1 momentissa säädetyn tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuuden alaan, joten kun velvollisuudesta toimittaa muita tietoja ei ole säädetty vastaavalla tavalla erikseen, voi ehdotettava sääntely johtaa vastakohtaispäätelmiin. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida ehdotetun muutoksen tarpeellisuutta.

Lääkärinlausuntoja- ja todistuksia koskevan tiedonsaantioikeuden tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Esitysluonnoksen 5. lakiehdotuksen 19 luvun 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada lääkäreiltä, terveydenhuollon ammattihenkilöiltä sekä terveydenhuollon toimintayksiköiltä etuuden ratkaisemiseksi välttämättömät lausunnot tai todistukset. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan ehdotettujen muutosten tarkoituksena olisi se, että tarvittavat tiedot olisivat saatavissa Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelyyn nykyistä sujuvammin suoraan Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen (s. 56) mukaan säännöksen nojalla pyydettyjä todistukset ja lausunnot olisivat välttämättömiä etuuden ratkaisemiseksi, mutta se ei käy ilmi ehdotettavasta säännöksestä. Myöskään säätämisyjärjestysperusteluissa ei ole arvioitu ehdotettavan säännöksen suhdetta perustuslakivaliokunnan salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevaan

lausuntokäytäntöön tai tietosuojasääntelyn edellytyksiin. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa ehdotettua säännöstä ja sen perusteluja tulisi täydentää näiltä osin.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Perustuslakivaliokunta on todennut, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisillä hallituksen esityksillä voi merkitä sitä, että valiokunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissaan huomioon eri esitysten kumulatiivisia vaikutuksia (ks. PeVL 60/2014 vp). Valiokunta on myös huomauttanut, että samaan lainsäädäntökokonaisuuteen liittyvät samanaikaiset uudistukset tulisi pyrkiä kokoamaan yhteen hallituksen esitykseen tai arvioimaan tällaisten samoihin perusoikeuksiin liittyvien uudistusten vaikutuksia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (ks. PeVL 12/2020 vp, ks. myös PeVL 19/2016 vp). Valiokunnan mukaan kysymys on myös perustuslain 47 §:ssä tarkoitetusta eduskunnan tietojensaantioikeudesta (PeVL 30/2020 vp, s. 10).

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että eduskunta on juuri hyväksynyt hallituksen esityksellä (HE 116/2025 vp) eduskunnalle esitetyt lait toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta. Hyväksytyillä säännöksillä on juuri muutettu esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen toimeentulotukihakemuksen ratkaisemiseksi säädettyä tiedonsaantioikeutta rahalaitoksilta, jota ehdotetaan nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa jälleen muutettavaksi. Muutosten tekeminen osissa vaikeuttaa kokonaisuuden vaikutusten arviointia.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Johanna Suurpää

Erityisasiantuntija

Anu Polojärvi

Liitteet

-

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

VN/17391/2025-OM-52

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: